

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח
יום ו' ערש"ק י"ג סיון תש"פ
פרשת בהעלותך
גליון תל"ז
שנה ט'

"חזקנו קורא נא"
בעמוד ד'
"יאירו שבעת הנרות"

מפי ספרים וסופרים

אין אורו של משה חסר כלום

וביקשו להשתמש בקרניו שהלכו ונתמעטו עד שלבסוף נכרתו כליל. כעת, כשהגיעה עת חצות, לא היה עוד מי שיעורר את הכוכבים לשירה...".

באמת, סיפור עצוב ומרעיד את הלב. וודאי משל הוא. האדם הגדול שקרניו נוגעות בכוכבים שרעפיו בגבהי מרומים. והנה באים אנשים בזוטותיהם, גוזלים זמנו ונוגסים בהתעלותו. הם זוכים בקופסה לטבק במילוי שאלות טפלות וקרניו הולכות ונגדעות... ואנו מתמרמרים על האנשים המטרידים, האנוכיים, המוכנים לפגום בדרגתו של האדם הגדול כדי להשיג את מאוויים הקטנים.

אבל כשנעמיק ונעיין במשל, תיהפך הקערה על פיה! כי אילו היית הקומתו של 'התיש' ענקית - לא היה בכוכב להקטינו ולגמדו. אבל קומתו לא גבהה, רק את קרניו שלח למרום - אך הוא נשאר בקומתו ללא כל שינוי. והרי כאן זעקה נוקבת: אילו היה אכן גדול - ענק שבענקים כאברהם אבינו, יכול היה להשתחוות לערביים ולרוץ אל הבקר, להאכילם בלשונות של חרדל וללוות את האורחים, וכל זה רק הוסיף לאברהם אבינו מעלה על מעלתו. אבל כשתיש היה ותיש נשאר, יכולים המון העם להקטינו ולגדעו... זה היה חששו של משה רבינו - העניו מכל אדם! הוא לא האמין בעצמו, חשש שמא אם יעסוק בזוטות - יתקטן ותושפל מעלתו ולכן פנה אל הקב"ה ואמר: " ואם פָּקָה אֶת עֵשָׂה לִי הֲרֵגִי נָא הָרֶג אִם מְצִאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעְתִּי"

אבל הקב"ה הודיעו שהוא גדול במהותו - וכשם שהאור מאיר לכולם ואין נגרע ממנו מאומה כך משה רבינו בגדלותו.

כמה הדברים אמורים לגבינו. שהרי כל אחד מאיתנו מנהיג הוא בתוך ביתו... כמה על כל אחד לחשוש שמא יסיטוה טרדותיו ושלא יגדעו מעלתו! יקדיש ללימוד התורה ובנועם המידות שירכוש - יהיה למופת ולדוגמה...

משה פונה בדרישה להקב"ה ואומר: "מֵאִין לִי בְּשֵׁר לָתֵת לְכָל הָעָם הַזֶּה כִּי יִבְּרוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְּה לָנוּ בְּשֵׁר וְנֹאכְלָה. לֹא אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשַׂאת אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מְמִנִּי. וְאִם פָּקָה אֶת עֵשָׂה לִי הֲרֵגִי נָא הָרֶג אִם מְצִאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעְתִּי"

ונשאלת השאלה: משה עומד ומתמרמר עד כדי שהוא מוכן למות - "הרגני נא הרוג". לכאורה קשה, מה קרה למשה רבינו? ממה הוא פחד? כדי להבין את התשובה נקדים סיפור שסיפר הרבי מקוצק לתלמידו - רבי יצחק (הרבי הזקן) מזורקה הוא אמנם דמיוני אך יש בו דרך הנהגה לגבי כל מנהיג. היא נלמדת ממשה רבינו ונוגעת לכל אב בביתו... המעשה מובא בספר תולדות יעקב יוסף מפולנאה: "יהודי זקן שהלך לבית המדרש, איבד את קופסת הטבק שקיבל בירושה מאבותיו. זו הייתה עשויה מקרן של איל והייתה יקרה מאוד עבורו. היהודי בכה והתאבל על האבדה וחיפשה בכל מקום אפשרי. במהלך החיפושים נכנס לעובי היער ונתקל ב"תיש הקדוש". תיאורו היה מבהיל: קרניו העצומות נגעו בשמיים והגיעו לכוכבים. ראה התיש את צערו של היהודי, ובקדושתו ידע את הנסיבות שהביאוהו ליער. מבלי לחשוב פעמיים, הרכין התיש את ראשו ואמר לו בנעימות: "כרות חתיכה מקרני והתקן לך קופסת טבק חדשה". היהודי התרגש וחתך מקרנו של האיל, הוא פתח בריצה לבית המדרש וכיבד את היהודים בטבק ההרחה שהפיק ריח נוחח נעים במיוחד. כולם הריחו, התענגו ומיד שאלו: "מאין הריח הנהדר הזה?!"

בהתלהבות סיפר להם היהודי, על "התיש הקדוש" שפגש. תיכף ומיד שמו כולם את פעמיהם אל היער ותרזו את התיש המופלא שקרניו מתנשאות עד לכוכבי השמיים. לאחר שמצאוהו, ניגשו אחד אחד וביקשו רשות לכרות חתיכה קטנה מקרניו. בסבלנו מפליאה, פעם אחר פעם נעתר התיש הקדוש לבקשתם, כפף את ראשו לעומתם וכל אחד חתך כמבוקשו עבור קופסת טבק אישית עבורו. שמש של קופסות הטבק שהותקנו מהקרניים יצא למרחוק ויהודים רבים צבאו על התיש

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

"לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה"

ויעש כן אהרן (ח', ג'). מפרש"י ז"ל: להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. והדבר הוא מקושי המובן, וכי יעלה על הדעת שאהרן ישנה חלילה, ומה זה השבח שלא שינה מצווי הקב"ה.

וזהו ענין דברי חז"ל (תנחומא בהעלותך ה') שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, היינו שחלשה דעתו על שכל השבטים נתעלו ע"י קרבנותיהם למדרגות רמות, והוא ושבטו לא באו לידי עליה זו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, היינו שע"י הדלקת הנרות של המנורה אתה מאיר בשורש נשמות ישראל, כמו שכתוב (משלי כ', כ"ז) נר ה' נשמת אדם, שע"י נר ה', דהיינו הדלקת המנורה, מעלה לשורשם את נשמת אדם, נשמות ישראל. וזהו שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, כלומר ע"י עבודתך בהדלקת הנרות אתה מאיר יותר בנשמות ישראל משלהם. וזהו ענין להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, כלומר אהרן הכהן קלע אל השערה בתיקון נשמות ישראל להעלותן אל השורש ע"י הדלקת המנורה, שלא נשתנה מהות נשמות ישראל ממה שהיו בשורש. (עקידת יצחק)

מה שכתב רש"י ז"ל (ח', ג') למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, היינו מזה נשבר לב אהרן מאוד ובא לידי הכנעה והתבטלות, וכך היה מדליק ומטיב את הנרות בהכנעה גדולה עד מאוד.

אמנם בודאי למרות הנכעתו לא בא לידי עצבות, אלא התחזק בעצמו לאמור, אעפ"י כן עם כל שפלותי, ישראל נולדתי וישראל אנכי, מצבא השיי"ת, ומכח זה בא לידי שמחה. וזהו 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה', היינו אפי' אחרי חלישות הדעת ושברון הלב לא שינה, אלא הדליק את המנורה באותה שמחה וחדוה כמו קודם שחלשה דעתו, בידעו כי למרות שפלותו יהודי הוא ועובד למלך מלכי המלכים הקב"ה, והבן.

(אמרי מנחם)

הדיבוק לצדיק הדור שבדורו

ווארט

והיו עיניך רואות את מוריד

בהעלותך את הנרות. מפרש"י ז"ל על שם שהלהב עולה שצריך להדליק עד שתהיה שלהבת עולה מאליה.

אולי העניין כמובא בספח"ק יש ג' דרכים בצדיקים, א' שעובד את ה' במעשה שתמיד הוא מוסיף והולך בדרכי ה' בתורה בתפילה ובמעשים טובים וכל מי שרואה את מעשיו יקח ממנו לעבוד את ה' ג' וב' שעובד את ה' בדיבור וע"י ששומעים ממנו זרע ישראל דברי אלוקים חיים בקדושה וטהרה דברים היוצאים מן הלב מטיבים מעשיהם ועושים תשובה, וג' יש צדיק שעובד את ה' במחשבה שהוא דבוק וקשור במחשבתו בדביקות נפלא כל כך עד כל מי שרואה את פניו כמלאך אלוקים צבאות נורא מאוד צלם אלוקים שעל פניו בראיה בעלמא זוכה לתשובה גדולה וליראה ולאהבת ה' ומדריגה זו גדולה מכל המדריגות. וזהו 'בהעלותך את הנרות' נשמת ישראל צריך להדליק עד שתהיה שלהבת רשפי אש 'שלהבת ה' עולה מאליה' בלי שום מעשה ודיבור רק ע"י מה שיראה צורתו הקדוש יבער להו בקרבו לקל חי, וזהו 'שבחו של אהרן שלא שינה', שלא היה צריך לשום פעולה, לשום השתנות, רק במה שהיו מסתכלים בצורתו הקדושה בדבוקתו בקדושה עליונה היה מדליק ומטיב נשמת ישראל ולכן היה בוער בקרבם כשלהבת אש,

(תפארת שמואל במאמרים ליומא דהילולא של רבינו הקדוש מווארקי ז"ע. ומסיים רבינו הק' בדברות קודש לדגל היומא דהילולא קדישא של הרבי הצעיר מווארקי ז"ע החל בט"ז סיוון: זכל מי שזכה להכיר ולראות פני הצדיק יסוד עולם כמלאך ה' צבאות רבינו הק' מוארקע יוכל להבין שיש מציאת כזוה לכל יוצרך לשום השתנות לשום פעולה, ומי שהיה רואה ומסתכל בצורתו הק' בצלם אלוקים שעל פניו כמלאך אלוקים צבאות היה לבו לזכר בקרבו לה' והיו ששים ושמוחים לעשות ציון קונם באהבת אחים עד להפליא באהבה ויראת ה', וכנודע זאת לכל הזוכה להסתופף בחצר קודשו, כן היום יגן עלינו וזכותו להנצל מכל רע ובל יוכלו להרע לנו ולהניע אותנו מעבודת ה' וזוכה לעבוד ה' בשלהבת אש קודש עד שתהיה שלהבת עולה מעליה בזכותו אמר)

קשור מצוותיו לצדיק הדור שבדורו

ויעש כן אהרן וגו', כאשר צוה ה' את משה (ח', ג). מפרש"י ז"ל: להגיד שבחו של אהרן שלא שינה.

דנודע דכל אחד ואחד צריך לקשר תפילתו ותורתו לצדיק הדור שבדורו, ויעלה ויבוא ע"י תפילתו לנחת רוח, עם תפילת הצדיק שיודע ומכון כהוגן, וממשיך שפע רב בכל העולמות, או להכלל ישראל. ואהרן כהנא רבא, אף שהיה שושבינא דמטרוניתא, עם כל זה היה מקשר את עצמו בהדלקת המנורה, בכונת משה רבינו ע"ה.

וזהו ויעש כן אהרן כאשר צוה ה' את משה, שהיה עושה על דעת משה רבינו ע"ה. וזה שפירש"י ז"ל להגיד שבחו שלא שינה, היינו שעשה המצוה על דעת משה, כמו כל אחד ואחד מישראל, ולא היה משנה משאר אחיו.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

מרגניתא דיצחק פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

ויעש כן אהרן (במדבר ח, ג). מפרש"י ז"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. בשם הרה"ק ר' מאיר מפרמשיאל ז"ע, כי האדם הצדיק, אפילו בעת שמרוממין אותו מהשמים לכבוד ולתפארת, אפ"כ ענותנותיה שהיה לו מקודם אינו משנה. וזהו אומרו על אהרן קדוש ה', שהוגבה בכתר כהונה ובהדלקת הנרות, שהיה חביב יותר מקרבנות הנשיאים, אפ"כ ענותנותיה שהיה לו מקודם, לא שינה. וזהו שפירש"י ז"ל שבח אהרן שלא שינה. (שפתי צדיקים, דינאוויץ)

וכה תעשה להם לטהרם וגו' (ח, ז). "וכה מלשון 'כהה' (עי' ברש"י ויקרא י"ג, ו' 'כהה, הוכחה ממראיתו") שע"י שאדם כהה בעיניו, נשבר ליבו, ועי"ז משיג טהרה אמיתית. (היכל הברכה, קאמרנא)

והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה (ט, יג). פירש רבינו הק' מלובלין ז"ע על זה הדרך, והאיש אשר הוא טהור, שאיזה איש יכול להיות טהור. ובדרך לא היה, שהוא יושב אוהל, ואינו נוסע על הדרכים, כי על הדרך עלול הוא לפגום בראיה, או בשאר דברים, שאין לו מקום להתפלל ולעסוק בתורה כראוי. (אילנא דחיי, וכ"כ באמרי קודש מהרה"ק מסטרליסק. אמנם מצינו בספר אור התורה שהביא בשם החוזה מלובלין ע"פ יוהי בנסוע הארון, שכתבו בנמ' שבת (קט"ז ע"א) "יוהי בנסוע, ספר חשוב הוא בפני עצמו" ופירש החוזה דהיינו כשארם נוסע בדרך, הוא צריך להתנהג בדרך אהרן)

וכי תבואו מלחמה על הצר הצורר אתכם, והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' אלוקיכם ונושעתם מאויביכם (י, ט). אמר המגיד הגדול הרבי ר' בער ממעזריטש ז"ע, שחצוצרות מורה על כל אחד שיהיה בעיניו כאילו הוא חצי גוף וחצי צורה. וזהו בחצוצרות, חצי צורה, ואין לו שלימות בלתי חיבור עם חבריו, ולהסיר השנאת חינום, אז ונושעתם מאויביכם. (גנוי יוסף ומצוין בד"ת על ר"ה ז"ה ונראה דהנה)

ויצעק משה אל ה' לאמר קל נא רפא נא לה (י"ב, יג). מילת 'לאמר' לכאורה שפת יתרו. "קל נא רפא נא לה", נא' השני לכאורה מיותר. ואפשר לומר על דרך מה ששמעתי מאדמו"ר הרב הקדוש המגיד מקאזניץ זללה"ה, כי פעם אחד היה בנו הרב הקדוש הצדיק מורנו משה זצלה"ה נפל למשכב והיה מסוכן. ואמר אביו המגיד זצ"ל, לצד כי הוא נוגע בדבר, בוש יבוש לבקש רחמים עבורו בנו, כי לטובת עצמו הוא דורש. ואחר כך אמר שמצא עצה לזה, לבקש רחמים על כל חולי בני ישראל, להמליך ה' יתברך על כל רפואות בני אדם, ובכללם ימשיך רפואה לחולי בנו הקדוש. כן נוכל לומר כאן, כאשר ביקש אהרן משה לבקש רחמים עבור מרים אחותם, היה משה בוש, לצד שהיתה אחותו והיה נוגע בדבר. ושם עצה הנ"ל, לבקש רחמים על כל חולי בני ישראל, ולכלול אותה גם כן בתפילת הרבים. וזה יצעק משה אל ה' לאמר, הצעקה היתה לאמר, קל נא רפא, לכל חולי בני ישראל. נא לה, פירושו, וכלל גם כן בתפילתו "נא לה", שגם מרים אחותו תתרפא. ואין לך דבר שאין רמוזה באורייתא. (בית יעקב לאב"ד אלכסנדר)

ויעש כן אהרן (במדבר ח, ג). שלא שינה. יש לפרש כי עשה מעשה המצוה כל ימי חייו בכוונה ורצון אחד. כי דרך כל אדם שבהתחלה מתעורר לטוב, אחר כך נשכח ממנו וצריך לחפש התעוררות באופן אחר תמיד, והאמת כי ההתפעלות הראשון הוא המובחר לזאת נאמר על אהרן שלא שינה וממילא בא לו תמיד השגות חדשות כמו שכתוב אם שמוע (שמות טו, כה דברים כה, א) בישן תשמע (שם) בחדש. (שפת אמת)

וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן עליו. כי ידוע שעל ידי קדושת המחשבה שמקדש מחשבתו ומדבקה תמיד להשם יתברך ברוך הוא, ממילא נתקדשו כל האברים, כי גופא בתר רישא גיריא, וממילא נעשה מרכבה שלמה מוכן להשראת עליו קדושת אלהות.

וזה יש לפרש הרמז בפסוק "וברדת הטל" היינו נקודה עלאה שהוא מחשבה עילאה, כשיורד "על המחנה" היינו האברים, "לילה" שהם גשמיים וחשכים, והיינו כשמקדש על ידי מחשבתו כל האברים ועושה עצמו מרכבה לשכינה ברוך הוא, אז "ירד המן עליו", היינו קדושת אין סוף שהוא נותן מזון ושפע לכל עלמין בגשמיות וברוחניות, הוא נותן שפע וקדושה גם כן לכל העולמות שהוא מוחיה כל עלמין ושורה עליו השראת קדושת אור השכינה כביכול מהתפשטות אין סוף, והתרגום מפרש 'מנא', והוא מספר צ"א, שהוא יחוד "הוי"ה ואדנו"י", והו השפע שמשם יורד עליו, והמשכיל.

בהעלותך את הנרות וכו', הענין הוא כי יש לפעמים צדיק נופל ממדרגתו, כי השם יתברך חפץ חסד וכל הניצוצין שנפלו בעמקי הקלפות רצונו יתברך שיתעלו ויעבדו את הבורא, והנה כשהצדיק נופל אז הוא כמעט במקום הניצוצין, ובודאי הצדיק כבר נקשר קשר אמיץ בשרש העליון וחוזר ביתר שאת ויתר עז, ומחמת זה הניצוצין גם כן פונים לשרשם ונתעלים. וזהו שאמר הכתוב "בהעלותך את הנרות" היינו בהעלותך הניצוצין, "אל מול פני המנורה" לשון פנה, כאשר יפנו הניצוצין אל 'המנורה' שזו היא השכינה שרש העליון, אזי יתעלו כלם ויאירו שבעת הנרות.

וביום הקים את המשכן, נראה דהנה הצדיק כל עבודתו להעלות ולהקים את השכינה, ואמר הכתוב כאשר יהיה הצדיק במדרגה הזאת "ויקים את המשכן" היא השכינה, "כסה הענן את המשכן", פרוש הצדיק הזה הוא תמיד בהכנעה גדולה וכאלו כסחו הענין, דהיינו שעומד לפניו שפלותו וחסרונו שבו וחושב בעצמו שאינו צדיק כלל, "ובערב" דעה לומר אבל מי שהוא ערער ובחשך, "יהיה על המשכן כמראה אש", פרוש הוא חושב בעצמו שהוא "כמראה אש", שהוא צדיק גמור, "כן יהיה תמיד הענין יכסנו" בצדיק גמור, "ומראה אש לילה" מי שהוא במדרגת לילה הוא סובר דוקא שהוא טוב, והאמת הוא להפך אצל הצדיק גמור, וקל להבין.

מעשי צדיקים

הנדיב הצדיק שהסתיר את צדקותו

השונות, קשה לי לדבר על זה, אבל כבר אמר החכם: 'ההכרה לא יגונה, ולעת עתה מוכרח אני להפסיק את תרומותי השונות לצדקה, וכן 'בית הכנסת אורחים' ישאר סגור!' "אבל מדוע?" נזעק הרב, "הרי יודע אתה היטב כמה חיוני וחשוב הוא בית גדול זה בעירנו. כבר אמר החכם מכל אדם (משלי יב, כה) 'זאגה בלב איש ישיחנה, אולי נמצא עצה להוציאך מן הסכר, ולהעלותך על דרך המלך!' הפציר הרב. אבל האיש לא נענה, "כבר אמרתי, שברוך השם אינני זקוק לשום עזרה, פרנסתי ופרנסת בני ביתי מצויה מבית המזוזה. ואבקש נא מאד לא להכביד עלי בשאלות נוקבות, כי מנוע אני מלדבר בנידון!" חתם האיש, לפליאתו של הרב. משראה הרב שאין הענין פשוט החליט שאין מנוס מחקירת הדברים לאשורם.

"שמע נא" פנה אל האיש בתוקף, "הבעיה שלפנינו איננה פרטית שלך בלבד, היא בעיה ציבורית הנוגעת לכל בני העיר! בתוקף סמכותי כרב העיר עלי לדאוג לשלומם ולטובתם, לפיכך מוכרח אתה לשתף אותי בנסיבות שגרמו לכל הירידה הדרסטית הזו!" מתחילה חתם האיש את פיו, לא אבה לספר כלום, והתעקש לשמור על זכות השתיקה. אך לאחר הפצרות מרובות נשבר האיש, ואמר: "אגלה בפני הרב את האמת, שמעולם לא הייתי לא נגיד ולא עשיר, בכדי שאוכל בכוחות עצמי להחזיק 'בית הכנסת אורחים' ענק שכזה, ובוודאי שלא לתמוך בצדקות הרבות שפיזרתי! הפונדק הקטן שברשותי יש בו בקושי כדי פרנסת משפחתי בלבד, אך קיבלתי את כל הסכומים האדירים הללו מאיש אחד, שמכספו החזקתי את כל המפעל הזה, כשקיבלתי על כך גם 'משכורת' נאה, עבור טרחתי הרבה בענייני תמיכותיו הרבות ובניהול 'בית הכנסת אורחים', והנה לאחרונה פסקו כל תמיכותיו של האיש, ולכן נאלצתי להפסיק הכל!" "ומי הוא אותו נדיב נסתר?" שאל הרב.

"ואת לא אוכל לגלות בשום פנים ואופן!" ענה האיש, "מאחר שאני מושבע ועומד שבשבעה חמורה שלא לגלות שמן דבר מזהותו של האיש! בקושי גדול הוציא הרב ממני את עצם הסוד שיש כאן תומך נסתר, אבל מעבר לזה לא אוכל להוסיף בשום אופן!" האיש היה נחרץ מאד בסירובו לגלות, אבל הרב לא הסכים לוותר בדבר. הוא ערך לו התרת נדרים ושבעות, וגזר עליו ב'גזירת רב' מרא דאתרא שהוא חייב לגלות את אזנו לטובת הציבור, ולהודיע בדיוק את זהותו של האיש! לא נותרה כל ברירה בפני הפונדק, ואמר: "רואה אני שמוכרח אני לגלות את סוד חייו! ואקווה שלא יהיה לאיש תרעומת בדבר, להיו נא ידוע בפני כבוד הרב, שכל מה שתולים בי העשירות וההילה, אין כל הכבוד הזה אלא משל 'יעקל גוי' הקמצן המפורסם, שלא היה אלא 'צדיק נסתר' ביותר, שהסתיר את כל צדקותיו בחכמה מופלאה. הוא אהב והשתוקק מאד לכזיונות והשפלות שספג כנודע מהאר"ז! גודל הטובה הבאה לאדם ברוחניות ובגשמיות על ידי קבלת הבזיונות באהבה. כל אותן תמיכות וצדקות הגדולות שתמכתי בבני קהילתנו, ובוודאי בענין 'בית הכנסת אורחים' דגן וכל צרכיו, הכל מתרומותיו הנסתרות של 'יעקל קמצן', אשר השביעי בשבועה חמורה שלא לגלות את סודו! וכן כל אותן 'מעטפות' שהביא באמתחתו 'כאילו' מנדיבי עם רחוקים, לא היו אלא מכיסו, וכדי להסתיר את תרומתו תלה אותן במשלוח נדיבים שמרחוק. ברצונו לזכות במנה גדושה של חרפות וקללות, היה 'גובה' בשכרו מתוך כספו. נתח הגון באחוזים גבוהים ביותר". בשמוע הרב כל זאת, נדהם והשתומם עד מאד, שכן התברר עתה שאין אותו קמצן גוי, אלא צדיק נסתר ירא ה' מרבים, שהסתיר את צדקותו במעטה של רשעות וקמצנות.

למחרת קרא הרב עצרת רבת, והודיע לכל אנשי העיר שהוא יערוך הספד גדול על "הרב הצדיק הנסתר הקדוש והטהור, הנקרא רבי יעקל גוי" כמוכרן היו הכל מסוקרנים מאד לדעת ולהבין: מה קורה כאן? כיצד נתהפך אותו קמצן רשע אכזרי פתאום לרב צדיק קדוש וטהור?! סיפר הרב בפני אנשי הקהילה את כל האמת, והודיע מי ומי היה מיטיבם הגדול. הוא הרים קולו בכדי ובזעקה, על ש"נודע עתה שזיילזנו באדם גדול מאוד, ורדפנו את מיטיבנו הגדול, ועתה שומה עלינו להתחרט בדבר בכל לב, ולבקש מחילה מן האדם הגדול". "הלכו כל בני העיר יחדיו בהכנעה וברגשי חרטה עמוקים, לבקשת מחילה ברוב עם. באותו מעמד רצו לתקן את אשר ביזו וביקשו להחליף עבורו מצבה חדשה במקום אותה מצבה שגנרש עליה שהיה 'קמצן', אך הרב אמר, שיש להשאיר תיבת 'קמצן' במצבתו, כי הוא היה 'קמצן' מהנאות עולם הזה והבליו, ולא השאיר בשביל עצמו כלום. את הכל פיזר נתן לאביונים. אולם על תיבת 'גוי' הרשומה במצבה הסתפק הרב אם ניתן להשאיר כך מצבת איש יהודי, וביקש להתישב בדבר. באותו לילה התגלה אל הרב, רבי יעקב בעצמו, וביקש ממנו להשאיר תיבת 'גוי' על מתכונתה, כי נעשה מזה 'קורת רוח' גדול בשמים, עד שנהנו בפמליא של מעלה בערמת הסתרות הפלאה את מעשיו, עד שכבר כינוהו כולם בשם 'גוי'. ציווה אפוא הרב להוסיף תיבת 'קדוש', וכך נשאר חרוט באותה מצבה לדורות עולם: "פה נטמן יעקב גוי קדוש!".

(עפ"י הספר 'טיב המעשיות')

טיב מעשה זה שלפנינו מסופר בגירסאות שונות, והנני מספרו בזה כפי שקיבלתי מכבוד אמי מורתי עליה השלום. באחת העיירות התגוררו שני יהודים נגידיים מפורסמים, האחד יצא שמו לתהילה ולשבח, ואילו השני בהיפך הגמור לקללה ולא לברכה. הראשון היה אמנם בעל פונדק פשוט ביותר, אבל נדיבות לבו התפרסמה בכל העיר וגלילותיה, בהיותו מכנים אורחים גדול. הוא הקים על יד הפונדק "בית הכנסת אורחים", שהיה מיועד לכל מאן דבעי, כל יהודי שהדפק על דלתותיו קיבל אש"ל מלא חנים אין כסף! הארוחות הוגשו שלוש פעמים ביום כיד המלך, ומשרתים מיוחדים מטעם הנגיד דאגו כל העת לטובתם של האורחים הרבים שגדשו את המקום, ניקו את החדרים ואת אולמות האוכל, החליפו את המצעים ואת המגבות, והכל נעשה במיטב השרות ממש כבבית מלון של חמישה כוכבים, רק בהבדל קטן בענין התשלום. שאם בבית המלון-על כוס מים פשוטה שבלובי יש לשלם מחיר מלא, היה כאן הכל בחינם גמור, לשם מצות הכנסת אורחים בלבד. ואם לא די בזה, הרי כשנפרדו מן המארח הגדול בברכת "ישר כח" היה משלשל ביד 'תנינה' חשובה והוגנת שיהיה להמשך הדרך.

חברו השני לעומתו, שהתפרסם גם הוא בכל הגלילות סביב, היה זה הוא היה - כאמור מהסיבה ההפוכה בדיוק. בזכות קמצנותו הגדולה יהודי עשיר, גביר אדיר, יעקב שמו, סוחר ותיק בעל עסקים מסועפים במדינות שונות, אבל כמידת עשרו כן גודל קמצנותו, ולא תרם אף פרוטה אחת לצדקה! הכל ידעו שבארמונו של 'יעקל קמצן' לא מומלץ להתנסות בבקשת נדבה, הוא היה מגרש את מתדפקים על דלתותיו בבושת פנים! לא פלא אפוא שהיו יהודי העיר שונאים אותו, ומתרחקים ממנו תמיד. עד כדי כך הגיעה מידת קמצנותו, כאשר לרגל עסקיו היה עובר בדרכים על פני ערים ומדינות שונות בעולם-ובימים ההם בטרם עידן הדואר המפותח כבימינו, היו מעבידים כספים ממקום למקום על ידי הסוחרים הללו שנתנו בדרכים, תמורת אחוזים מסוימים -הגביר הקמצן דגן היה גובה בשכרו מחיר גבוה ומפולפל ביותר. בכל פעם שחזר מנסיעותיו היה מביא עמו כמה מעטפות תפוחות וגדושות שנשלחו עבור תושבי העיר, וגובה את שכרו הגבוה. במיוחד יצא שמו לשמחה, על כך שגם מאלמנות ומעניים ומאנשים שאין הפרוטה מצויה בכיסם-היה גובה את אותו מחיר גבוה ביותר. רוב המעטפות היו הרי מיועדות דוקא לנצרכים הללו. היה 'יעקל' הסוחר מגיע לבית האלמנה או העני הנמען, מגיש את המעטפה המרשרשת, ודורש במפגיע את שכרו בנתח הגון. האלמנות והעניים כעסו מאד על החלק הנכבד שהותיר לעצמו משלהם, "וכי אין בלבך שום רגש של רחמנות?" התריסו כנגדו-אך יעקב הקמצן היה גם עקשן מובהק, ולא ויתר על פרוטה מדמי סרסורו! כל תחנוניהם נפלו על אזנים ערלות, "אם אין תשלום, אין מעטפה!" פסק, "מחזיר אני תכף את הכסף לשולח!" בליט ברירה נאלצו לשלם לו כדרישתו, השנאה נגדו גברה והלכה, עד שמרוב שנאה ובוז שהתרחקו ממנו בני העיר, כינו אותו כולם "יעקל גוי", על שאין בלבו שום רגש יהודי, והתנהגותו כמו של גוי, רחמנא ליצלן. כך יצא שמו של 'יעקל גוי' לשמצה לקללה ולמרמס בפי כל. כך התרגלו להם בני העיר בשגרת חייהם בצל שני הנגידים ההפוכים באופים מקצה לקצה. כשהראשון מחזיק ותומך תמיד בכל קופות העיר, ואילו השני מתנכר, מתקמצן ומתרחק יותר ויותר מחברתם של אנשים.

ויהי היום, והנה הגיע קיצו של 'יעקל גוי' להשיב נשמתו אל צור מחצבתה. בפטירתו לא הזיל איש דמעה, הכל נדו לקמצן אכזר זה. מרוב שנאה ומרידות שחשו כנגדו. בליט ברירה נאלצו להקצות לו פינה נידחת בפאתי בית החיים. על מצבתו רשמו ברוב שנאתם עליו: "פה נטמן יעקב גוי". עד מהרה נשכח שמו של 'יעקל קמצן' נאלח זה מלב אנשי העיר. כולם שמחו להתפטר ממנו, וחסרונו לא כאב לאף אחד-מלבד אולי לאותם אלמנות ועניים שהיה מעביר אליהם את מעטפות הדואר שנשלחו עבורם. אך גם הם לא הצטערו הרבה, עד מהרה ימצא סוחר דובר מחליף, חשבו שלבטח גם יוריד את המחירים הגבוהים והמפורזים שנגם אותו קמצן גוי. חלפה תקופה, והנה התגלו בעיית בתפקוד 'בית הכנסת אורחים' המפורסם, עד שיום בהיר אחד הוא נסגה על מנעול ובריה. כמו כן גם קופות הצדקה הרבות, שעל ידיהן היה מפורז ותומך בעניים רבים ובמוסדות תורה וחסד, כולן נסגרו בזו אחר זו. הפונדקאי הכריז על פשיטת רגל, ובבת אחת איבדו בני העיר תומך חשוב ונלהב מעמודי התווך של כל ענייני הצדקה שבעיר. כראות רב העיר את תוצאות פשיטת הרגל של הפונדקאי, חש הוא שמשוה אינו כשורה כאן, מה-קרה פתאום שהכל נפסק בבת אחת? הרהר הרב, אולי זקוק האיש לעזרה או ליעוץ? הזמינו אליו לשיחה.

כשהגיע הנדיב לבית הרב, שאלו בחביבות: "אמור נא לי, יקירי, מה קורה לאחרונה בעסקיך? שמא נפלו החמיות שלך? אולי זקוק אתה לעזרה או הלוואה כספית?" "לא!" ענה האיש נחרצות, "ברוך השם אינני זקוק כרגע לשום עזרה או הלוואה! הפונדק שלי ממשיך לתפקד כרגיל ופרנסתי מצויה ממכירת יין שרף לתושבי הסביבה, רק את 'בית הכנסת אורחים' אינני מסוגל יותר להחזיק, לצערי. וכן לאחרונה נאלצתי, לדאבוני, לקצץ בתרומותי ובתמיכותי בקופות העיר

חזקנו קורא נא

לחזקנו ולעידוד לימים אלו

יאירו שבעת הנרות

המדרש, והבטנו מלמעלה אל מקום רבינו שליט"א. כשעלה לתורה בשעה שקראו את עשרת הדברות, זה היה בבחינת "וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים וההר עשן כולו..." ונסביר את הדברים, בני ישראל בשעת קבלת התורה היו שם רבבות אנשים נשים וטף מגדול ועד קטן, ולא עוד, אלא גם כל הנשמות של כל משך הדורות היו שם בשעה שזכינו לקבל את התורה, והיה מסוכן לגעת בהר, כי מי שהיה נוגע בהר היה לו דין של 'מות יומת', לכן כולם היה במרחק מההר סיני, וראו את הקולות והלפידים וההר עשן, וכמו כן באותו בחינה הרגשנו שעמדנו בעזרת נשים בעת קריאת עשרת הדברות. וזה הלהב השני שעוד חקוק בליבנו.

בגמרא (ברכות ה.) "אמר רבא ואיתמיא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנאמר נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה אל ה'. פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו ק'ה ומתורתך תלמדנו וכו'", לכאורה נשאלת השאלה קודם כל אומרים ז"ל יפשפש במעשיו, ולאחמ"כ אומרים ז"ל יתלה בביטול תורה, הרי אם הוא יפשפש במעשיו הוא יגלה בוודאי מה שהוא עשה חלילה נגד רצונו ית', ובפרט ביטול תורה, א"כ מה חוזרת הגמרא ואומרת פשפש ולא מצא, יתלה בביטול תורה?

הגאון מוילנא ז"ע פעם שאל על מה שכתוב כשאדם עולה לשמים, עושים לו דין וחשבון על כל מה שעשה בעוה"ז. שאל הגאון, אם דין למה חשבון, הרי אם יבדקו בדין יגלו את מה שהם צריכים, א"כ למה צריך גם חשבון? והוא ענה, אדם יתן דין כשיעלה לפני בית דין של מעלה על כל מה שעשה, ואם חלילה עשה נגד רצונו ית', הוא יתן דין, אבל דבר נוסף הוא יהיה צריך לדון, על חשבון, על הזמן המחושב שבו עשה נגד רצונו ית'.

כך גם מתפרש מאמרם ז"ל, שקודם כל יפשפש במעשיו הרעים שבשביל מה הגיע הרעה הזאת, ואם פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה, כלומר יתלה בזמן שייכל להתעסק וללמוד בתורה הק', ולא עשה כן. ובכך שנחזק עצמינו בענין של הלימוד התורה, וניצול הזמן, נזכה להאיר את הלהב השלישי.

הרה"ק בעל ה"שפת אמת" ז"ע כותב על הפסוק "ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך וגו'", ודורש 'ועתה' דהיינו צריך אדם לחשב ולומר בפיו ובליבו מה ה' שואל מעמו 'עתה' כלומר באלו הרגעים. וזה אור גדול לדברינו שכתבנו בשבועות שעברו (פרשת במדבר ופרשת נשא) על ענייני של לחשוב רק על רגע ההוה, ותו לא. וזה הלהב הרביעי שאנחנו מדליקים את המנורה הטהורה.

נראה לפרש את הכתובים 'בהעלותך את הנרות יאירו שבעת הנרות', כידיע ששבת קודש זה הראשית של ימות השבוע, וכל הששת ימים שלאחמ"כ זה תלוי בשב"ק שלפני כן, וכמו שכתוב בזוה"ק "ממנו מתברכין כל שיתין יומין". וכך נבוא אל הפירוש, 'בהעלותך את הנרות' כשתדליק את הנרות של השבת קודש, לאו דוקא נרות אלא גם מי שיאירו בליבו השבת קודש, כך 'יאירו שבעת הנרות' כל השבוע שלאחר מכן. ובכך הגענו ללהב החמישי, שזה בעצם יותר ויותר מקרב אותנו אל אבינו שבשמים.

מפאת קוצר הידיעה, נביא בעזרה"ש"ת בשבוע הבא את עוד שניים מקני המנורה, שבכך ישרימו את שבעת קני המנורה, שיעלו את הלהב בליבנו. ואפשר להעיר או להאיר על הדברים.

הקב"ה מצוה בפרשתינו (ח', א' - ב') אל משה לאמר "דבר אל אהרן, ואמרת אליו, בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" מפרש"י ז"ל "בהעלותך - על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתה לשון 'עליה', שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, ועוד דרשו רבותינו; מכאן שמעלה היתה לפני המנורה, שעליה הכהן עומד ומטיב".

במאמר שלפנינו נרחיב לדבר בשבעת קנים, שכל קנה עולה להבה מיוחדת מתוך הכתוב בה. וב"ה נראה להרחיב ולדבר ולחזק ולהתחזק, ובפרט בזמנים שאנו שרויים בה בעת בימים אלו. בתפילה ש'ה' יאיר את עיננו, ובתפלה שלא נכשל ח"ו בדברינו, ויהיו לריח ניחוח לה'.

א. אל"ף כידוע זה אמונה, זה העיקר עיקרים של כל יהודי, להאמין באמונת פתי בבורא כל עולמים שהוא עשה והוא עושה והוא יעשה לכל המעשים, ובוודאי שכל מה שהוא עושה זה לטובתינו ולמענינו. ביום שב"ק (י"ד סיון) חל יו"ד קדישא של הרה"ק רבי חיים מוולוז'ין ז"ע, והוא כתב במתק דבריו, את הדברים בדלח"ק: "ענין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל הדינים ורצונות אחרים שלא יכלו לשלוט בו ולא יעשו רושם כלל. כשהאדם קובע בליבו לומר, הלא ה' הוא האלוקים האמיתי, ואין עוד מלבדו יתברך, כל כח בעולם וכל העולמות כלל והכל מלא רק אחדותו הפשוט יתב"ש ומבטל בלבו ביטול גמור ואינו משגיח כלל על שום כח ורצון בעולם ומשעבד טוהר מחשבתו רק אדון היחיד ב"ה כן יספיק הוא יתברך בידו וכו' שלא יכלו לפעול לו שום דבר כלל".

ה. הוא שמי שמאמין באמונה שלימה בהבורא ית' שמו ויתעלה שהוא הוא האלוקים, ואין עוד מלבדו, וכל העולם כולו הוא אמר ויהי, ומשעבד את כל מחשבתו בהבורא ב"ה, שום דבר לא יוכל לפעול עליו כלל וכלל. קורא יקר: בזמנים הללו, אומרים לנו כל הזמן, רק אמונה, הו אמונה הו אמונה, כמה אמונה צריך בכל הזמנים, ובפרט בזמנים הללו, ור' חיים מוולוז'ין מגלה לנו את הלהב הראשונה שאם אנחנו נדבוק בדרך הזאת של אמונה, שום דבר לא יוכל לגעת בנו לרעה כלל, כלום יש לך לא להאמין חלילה וחס, אלא בעזרתו ית' נתחזק באמונה שהכל נעשה על ידו, ובוודאי נזכה לכל טוב.

ז. זכיתי גם אני להיות נמנה בין הזוכים לעלות ולהיראות ברגל, חג השבועות זמן מתן תורתנו בצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שכתוב בזוה"ק שמשוה רבינו זה הצדיק שבדורו, והנה גם השנה זכינו לאחר משך חודשים שרבינו שליט"א יופיע בהדרו בבית המדרש בקרית מלך עם רב. אבל יחד עם זאת לאור המצב והתקופה שבו אנו נמצאים היו שזכו להיות בכל התפילות בהיכל ביהמ"ד יחד עם רבינו שליט"א, והיו שעלו על פי גורל מחצה בחלק מתפילות, ומחצה בחלק השני של התפילות, ומי שלא זכה להיות בין כותלי בית המדרש או שהיה מחוץ לביהמ"ד על יד תינוקות של בית רבן, והיו שעלו למעלה לעזרת נשים, שם היו הבחורים המסולאים מפז, ושם היו לחזות בעבודת הקודש בתפילות ובטישים שנערכו ביום טוב ובשבת קודש.

ג. ופה אני רוצה להגיע למטרה שבו הבאתי את כל התיאור הזה, הייתי גם אני בעזרת נשים עם הבחורים בזמן שלא זכיתי להיות בין כותלי בית

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

הודעה משמחת

ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האישי" או במספר טלפון ("קהילות"):

073-275-7000, ולהקיש קוד 8915

אין ניתן אכאם פפליגא אטפא לא פונכס נרמים אגלום אפנסמה

לע"נ

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח רבי יוסף אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה ז"ל נלב"ע בשבועות תשע"ד ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבח"ח ישראל פינגבונים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321-ע"ש ישראל בנימין פינגבונים. ניתן לתרום מכספי מעשה.